

Viranomaisen ja tulosalue	Patentti- ja rekisterihallitus, Yritykset ja yhteisöt -tulosalue
Automaattinen ratkaisumenettely	Tilinpäätösilmoitukset, jotka ilmoitetaan rekisteröitäväksi kaupparekisteriin YTJ-palvelun, Verohallinnon tai PRH:n suljetun rajapinnan kautta
Käyttöönottopäivä	1.1.2009, 24.4.2019 ja 9.6.2023

Päätös automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotosta

1. Päätös

Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) hyväksyy tällä päätöksellään kirjanpitolain (1336/1997) 3 luvun 9 §:ssä säädettyjen kirjanpitovelvollisten tilinpäätösilmoitusten rekisteröintiä koskevat automaattiset ratkaisumenettelyt:

- yritys- ja yhteisötietopalvelun (YTJ-palvelu) kautta pdf-muodossa saapuvat tilinpäätökset (käyttöönottopäivä 9.6.2023),
- Verohallinnon kautta kaupparekisterilain (564/2023) 31 §:n 1 momentin nojalla saapuvat tilinpäätökset (käyttöönottopäivä 1.1.2009), ja
- IXBRL-kielillä XHTML-muodossa PRH:n suljetun rajapinnan kautta saapuvat tilinpäätökset (käyttöönottopäivä 24.4.2019).

Edellä mainitut automaattiset ratkaisumenettelyt on otettu käyttöön ennen viranomaisten automaattista päätöksentekoa koskevan lainsäädännön (laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta 488/2023) voimaantuloa.

2. Perustelut

2.1 Johdanto

Automaattisella päätöksenteolla tarkoitetaan menettelyä, jossa PRH tekee asian käsittelyn päättävän ratkaisun automaattisella tietojenkäsittelyllä ilman, että ratkaisun tarkistaa ja hyväksyy luonnollinen henkilö.

Automaattisen päätöksenteon edellytyksistä hallintoasian ratkaisumenettelyssä säädetään hallintolaissa (434/2003), julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019, jäljempänä "tiedonhallintalaki") sekä PRH:lle toimivallan luovassa aineellisessa lainsäädännössä ja muussa velvoittavassa erityislainsäädännössä, kuten kielilaissa (423/2003), yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) ja tasa-arvolaisissa (609/1986). Tiedonhallintalain ja hallintolain säännökset varmistavat hyvän hallinnon periaatteiden toteutumisen, virkavastuun kohdistumisen, päätöksenteon läpinäkyvyyden sekä riittävät kontrollitoimenpiteet.

Tilinpäätösasiakirjojen ilmoitusvelvollisuudesta säädetään kirjanpitolain 3 luvun

9 §:ssä sekä osakeyhtiölain (624/2006) 8 luvun 10 §:ssä ja osuuskuntalain (421/2013) 8 luvun 10 §:ssä. PRH:n suppean harkintavallan ja ilmoitusten massaluonteen vuoksi tilinpäätösilmoitusten on arvioitu soveltuvan lähtökohtaisesti hyvin automaattisesti ratkaistaviksi.

2.2 Hallintolaissa säädetyt edellytykset

Automaattisesti ratkaistavaa asiaa koskeva edellytys

Hallintolain 53 e §:n 2 momentin mukaan viranomainen voi ratkaista automaattisesti asian, johon ei sisälly seikkoja, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut. Ratkaisemisen on perustuttava sovellettavan lain ja etukäteisen harkinnan perusteella laadittuihin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 2 §:n 16 kohdassa tarkoitettuihin käsittelysääntöihin.

Kirjanpitolain 3 luvun 9 §:ssä säädetään niistä kirjanpitovelvollisista, jotka ovat velvollisia ilmoittamaan tilinpäätösasiakirjat rekisteröitäväksi kaupparekisteriin. Osakeyhtiöiden ja osuuskuntien osalta velvollisuudesta ilmoittaa vahvistettu tilinpäätös rekisteröitäväksi on säädetty erikseen osakeyhtiö- ja osuuskuntalaissa. Kirjanpitolain 3 luvun 7 a §:n nojalla hallituksen tai muun vastaavan toimielimen jäsenen sekä toimitusjohtajan tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevasta vastuusta säädetään asianomaista oikeushenkilöä koskevassa laissa.

Esimerkiksi osakeyhtiölain 6 luvun 2 §:n 1 momentin ja 17 §:n 1 momentin perusteella osakeyhtiön johto on vastuussa tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Osakeyhtiölain 8 luvun 10 §:ssä säädetään velvollisuudesta ilmoittaa vahvistettu tilinpäätös rekisteröitäväksi PRH:lle. Samat vastuut ja velvollisuudet koskevat osuuskuntalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin ja 17 §:n 1 momentin sekä 8 luvun 10 §:n nojalla myös osuuskuntaa.

Kaupparekisterilaissa, kirjanpitolaissa, osakeyhtiölaissa, osuuskuntalaissa tai muussa asianomaista oikeushenkilöä koskevassa laissa ei ole erityisiä säännöksiä tilinpäätösilmoitusten rekisteröintiin liittyvästä PRH:n tutkimisvelvollisuudesta. Tähän nähden ja koska vastuu tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lainmukaisuudesta on kirjanpitovelvollisella itsellään, PRH on arvioinut tilinpäätösilmoituksen rekisteröintiin liittyvän harkintavaltansa suppeaksi ja koskemaan pääasiassa vain sitä, että ilmoitus on annettu muodollisesti oikein ja sisältää tilinpäätösilmoitukselta edellyttävät asiakirjat.

PRH:n tutkimisvelvollisuuden piiriin kuuluvien seikkojen tarkastus perustuu kaupparekisteri-ilmoitusten vireillepanoon tarkoitetun sähköisen asiointipalvelun (YTJ), ilmoitusten käsittelyjärjestelmän sekä muiden tietojärjestelmän osien muodostaman tietojärjestelmäkokonaisuuden määrittelyihin, jotka on uuden automaattista päätöksentekoa koskevan lainsäädännön edellyttämällä tavalla kirjattu tämän päätöksen liitteenä oleviin käsittelysääntöihin. Jos tilinpäätös täyttää määrittelyihin kirjatut vaatimukset, tilinpäätös rekisteröidään automaattisesti kaupparekisteriin. Määrittelyiden arvioinnin yhteydessä on varmistuttu siitä, että asia ratkaistaan soveltuvan lainsäädännön mukaisena, asiaan ei sisälly sellaista tapauskohtaista harkintaa, joka estäisi asian automaattisen ratkaisemisen ja että asia tulee ratkaistuksi tietojärjestelmän toiminnan turvaavalla tavalla.

YTJ-palvelun kautta annetun tilinpäätösilmoituksen perusmäärittelyinä on, että tilinpäätösilmoitus on laitettu vireille sähköistä asiointipalvelua käyttäen, ilmoituksen vireillepanija on tunnustettu digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 6 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla ja että ilmoituksen on antanut henkilö, jolla on yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n mukaan oikeus se antaa tai sen on antanut hänen valtuuttamansa henkilö. Verohallinnon kautta saapuvissa tilinpäätöksissä ilmoituksen on antanut veroilmoituksen antanut henkilö eikä tähän liittyen tehdä PRH:ssa kaupparekisterilain 31 §:n 1 momentin säännöksestä johtuen erillisiä tarkastustoimia. Suljetun rajanpinnan käyttäminen perustuu rajapinnan käyttäjän ja PRH:n väliseen sopimukseen. Rajapinnan käyttäjä on joko ilmoitusvelvollinen itse tai sen valtuuttama taho. Tapauskohtaista harkintaa edellyttäviä ja siten automaattisen ratkaisemisen ulkopuolelle jääviä ovat ilmoitukset, joissa rekisteriin merkitty tilikausi ja ilmoituksen tilikausi eivät vastaa toisiaan eikä asiassa ole ilmennyt mitään syytä tälle ristiriidalle. Tietojärjestelmäkokonaisuus ja sen eri osat on määritelty siten, että edellä mainitut tapauskohtaista harkintaa tai tapauskohtaisia käsittelytoimia edellyttävät tilinpäätösilmoitukset ohjautuvat virkamiehen ratkaistavaksi tavanomaisessa järjestyksessä.

Automaattiseen ratkaisumenettelyyn tehdyillä käsittelysäännöissä tarkemmin kuvatuilla rajauksilla on varmistettu, että automaattisesti ratkaistavaksi päätyvät hallintolain 53 e §:n mukaisesti vain ne ilmoitukset, joihin ei sisälly tapauskohtaista harkintaa tai joissa tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat on arvioitu etukäteen. Ratkaisumenettely täyttää tältä osin hallintolain edellytykset.

Muut edellytykset

Hallintolain 53 f §:n 1 momentin mukaan automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä on, että luonnollinen henkilö, johon ratkaisu on kohdistettu, voi kaikilta osin vaatia siihen oikaisua maksutta 7 a luvun mukaisella oikaisuvaatimuksella tai siihen rinnastuvalla vaatimuksella, joka käsitellään päätöksen tehneessä viranomaisessa tai sen kanssa samaan rekisterinpitäjään kuuluvassa viranomaisessa. Saman pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos automaattisella ratkaisulla hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista.

PRH ratkaisee automaattisesti tilinpäätösilmoitukset, jotka merkitään kaupparekisteriin ilmoitusvelvollisen/kirjanpitovelvollisen tekemän ilmoituksen sisältöisenä. Ilmoitusvelvollisella ei kaupparekisterilain 37 §:n 2 momentin mukaan ole oikeutta hakea tällaiseen päätökseen muutosta valittamalla. Ilmoitusvelvollisuus kohdistuu kirjanpitolain 3 luvun 9 §:n mukaan vain niihin yrityksiin ja yhteisöihin, jotka on lueteltu kyseisessä lainkohdassa. Kaupparekisterin ilmoitusasiassa vain poikkeuksellisesti muuta tahoja kuin ilmoitusvelvollista tai muuta ilmoituksen tekemiseen oikeutettua voidaan pitää hallintolain 11 §:ssä tarkoitettuna asianosaisena. Automaattisesti ei ratkaista sellaista ilmoitusasiaa, jossa asianosaisten piiri voisi olla laajempi.

Koska kaupparekisterin ilmoitusvelvollisuus kohdistuu vain ilmoituksen kohteena olevaan yritykseen tai yhteisöön ja kun otetaan huomioon yksilöiden suojelua henkilötietojen käsittelyssä koskevan työryhmän suuntaviivat (WP251rev.01, 6.2.2018), ei ilmoitusvelvollisen tekemään ilmoitukseen annettavalla ratkaisulla PRH:n arvion mukaan ole EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679) 22 artiklassa

tarkoitettuja oikeusvaikutuksia tai vastaavalla tavalla luonnolliseen henkilöön kohdistuvia merkittäviä vaikutuksia. Tässä tilanteessa tilinpäätösilmoituksen perusteella annettavan ratkaisun ei näin ollen voida katsoa kohdistuvan luonnolliseen henkilöön eikä hallintolain 53 f §:n 1 momentissa säädettyä oikeussuojaedellytystä siten sovelleta.

Hallintolain 53 g §:n 1 momentin mukaan sen lisäksi, mitä 44 §:n 1 momentissa säädetään, hallintopäätöksestä on käytävä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti, sekä tieto siitä, missä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla. Saman pykälän 2 momentin mukaan jos asiassa ei muun lain perusteella anneta hallintopäätöstä, 1 momentissa tarkoitettut tiedot sekä tieto automaattisen ratkaisun perusteena olevista tiedoista on kuitenkin annettava asianosaiselle muulla tavoin viimeistään asian käsittelyn päättyessä.

Automaattisesti ratkaistun tilinpäätösilmoituksen rekisteröinnin perusteella ilmoitusvelvolliselle annettavassa kaupparekisterin päätösotteessa on mainittu 23.4.2024 lukien tilinpäätösilmoituksen automaattisesta ratkaisemisesta ja siinä annetaan myös tieto, mistä käyttöönottopäätös on saatavilla. Käyttöönottopäätös julkaistaan PRH:n internetsivuilla ja asetetaan saataville PRH:n asiakaspalveluun viimeistään 31.10.2024.

2.3 Tiedonhallintalaissa säädetyt edellytykset

Tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on dokumentoitava tässä luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjako. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava, että automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt dokumentoidaan riittävän selkeästi ja kattavasti niin, että niiden lainmukaisuus voidaan osoittaa. Erityisesti käsittelysäännöistä on käytävä ilmi: 1) miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan; 2) miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti, mukaan lukien kuuleminen; 3) miten ratkaisu perustellaan tai miksi se voidaan jättää perustelematta.

Tiedonhallintalain 28 b §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja menettelyä käytön aikana muutettaessa, että menettely vastaa 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettua dokumentaatiota. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava hyvä kielenkäyttö automaattisesti laadittavissa asiakirjoissa, jotka annetaan asianosaiselle. Saman pykälän 3 momentin mukaan laadun varmistamisen keskeiset toimenpiteet on dokumentoitava. Saman pykälän 4 momentin mukaan viranomaisen on nimettävä automaattisen ratkaisumenettelyn laadun varmistamisesta vastuussa oleva henkilö.

Tiedonhallintalain 28 c §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on valvottava automaattisesti ratkaistavien asioiden laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä sekä hallittava automaattiseen ratkaisumenettelyyn liittyviä riskejä käyttöönoton jälkeen. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen on ryhdyttävä viipymättä korjaaviin toimenpiteisiin, jos automaattisessa ratkaisumenettelyssä havaitaan virhe, jolla voi olla vaikutus ratkaisun sisältöön. Havaittu virhe, sen vaikutukset ja virheen korjaamista koskevat toimenpiteet on dokumentoitava. Viranomaisen ratkaisussa olevan virheen korjaamisesta säädetään erikseen. Saman

pykälän 3 momentin mukaan viranomaisen on nimettävä automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta ja virhetilanteiden käsittelystä vastuussa oleva henkilö.

PRH on dokumentoinut tiedonhallintalain 6 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjaon erilliseen asiakirjaan, joka on tämän käyttöönottopäätöksen liitteenä. PRH on lisäksi laatinut automaattisesti ratkaistavista asioista käsittelysäännöt, joista ilmenee ratkaisumenettelyn syrjimättömyys, asian selvittämisen riittävyys ja asianmukaisuus sekä perustelut asian ratkaisun perustelematta jättämiselle. Käsittelysäännöt on otettu tämän käyttöönottopäätöksen liitteeksi. Menettely vastaa tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettua dokumentaatiota.

PRH on varmistanut, että automaattisesti laadittavissa asiakirjoissa käytetään hyvää kieltä. Laadunvarmistamisesta ja -valvonnasta on laadittu laissa edellytetyt dokumentaatiot, ja PRH on suunnitellut automaattisesti ratkaistavien asioiden laadun ja sisällöllisen virheettömyyden takaavat menettelyt. Menettelyyn liittyviä riskejä hallitaan ratkaisumenettelyn käyttöönoton jälkeen laadittujen suunnitelmien mukaisesti, ja PRH ryhtyy laadittujen suunnitelmien mukaisesti korjaaviin toimenpiteisiin, jos ratkaisumenettelyssä havaitaan virhe, jolla voi olla vaikutusta ratkaisun sisältöön. PRH on muiltakin osin varmistanut, että ratkaisumenettelyn käyttöönotossa on toimittu tiedonhallintalaissa edellytetyllä tavalla.

2.4 Tietosuojalainsäädäntö

Automaattisesta päätöksenteosta ja siihen liittyvistä menettelyistä on säädetty hallintolaissa ja tiedonhallintalaissa. Luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi on säädetty tarvittavat toimet mainitussa lainsäädännössä.

PRH on tehnyt ilmoituksien automaattisesta rekisteröinnistä tietosuoja-arvion, joka on otettu tämän päätöksen liitteeksi. Henkilötietojen käsittelystä PRH:ssa on saatavissa lisätietoa tietosuojaselosteesta.

2.5 Johtopäätökset

PRH on arvioinut, missä tapauksissa ja minkälaisin edellytyksin automaattinen päätöksenteko on mahdollista tässä käyttöönottopäätöksessä tarkoitetuissa tilinpäätösilmoituksissa. Arviointi on kirjattu tähän käyttöönottopäätökseen ja tarkemmat määrittelyt on kirjattu liitteenä oleviin käsittelysääntöihin. PRH on myös laatinut kaikki lain edellyttämät dokumentaatiot ja määritellyt tämän automaattisen ratkaisumenettelyn mukaiset tehtäväjat erillisessä asiakirjassa.

Tässä käyttöönottopäätöksessä kuvatut jo käytössä olevat automaattiset ratkaisumenettelyt näin ollen täyttävät uuden automaattista päätöksentekoa koskevan lainsäädännön vaatimukset, joten ratkaisumenettelyt voidaan hyväksyä tämän päätöksen mukaisesti. Automaattiset ratkaisumenettelyt on otettu käyttöön ennen viranomaisten automaattista päätöksentekoa koskevan lainsäädännön (laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta 488/2023) voimaantuloa. Tällä dokumentaatiolla hyväksytään käytössä oleva ratkaisumenettely tiedonhallintalaissa edellytetyllä tavalla.

2.6 Sovelletut säännökset

Hallintolaki (434/2003) 53 e, 53 f ja 53 g §

Kaupparekisterilaki (564/2023) 1, 3, 13, 16 ja 31 §

Kirjanpitolaki (1336/1997) 3 luku 7a ja 9 §

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) 28 a, 28 b, 28 c, 28 d, 28 e, 28 f ja 28 g §

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta (488/2023) siirtymäsäännösten 5 mom.

Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta (578/2013) 2 ja 3 §

Osakeyhtiölaki (624/2006) 8 luku 10 §

Osuuskuntalaki (421/2013) 8 luku 10 §

Yritys- ja yhteisötietolaki (244/2001) 11 ja 14 §

3. Luettelo käyttöönottopäätöksen perusteena olevista asiakirjoista

Tämän käyttöönottopäätöksen perusteena ovat seuraavat asiakirjat:

- Tehtäväjako koskeva dokumentaatio (tiedonhallintalaki 28 a § 1 mom). (PRH/ 2218/02/2024)
- Käsittelysääntöjä koskeva dokumentaatio (tiedonhallintalaki 28 a § 2 mom). (PRH/ 2218/02/2024)
- Laadunvarmistuksen ja laadunvalvonnan kuvaaminen (tiedonhallintalaki 28 b ja c §). (PRH/ 2218/02/2024)
- Tietosuojan vaikutusten arviointi. (PRH/ 2218/02/2024)
- Järjestelmäkohtainen tietoturvallisuuden riskien arviointi. (PRH/2218/02/2024)

4. Säilytysaika

Patentti- ja rekisterihallitus säilyttää tämän käyttöönottopäätöksen vähintään viisi vuotta automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien (tiedonhallintalaki 28 d § 3 mom.).

5. Julkaiseminen ja tiedottaminen

PRH julkaisee tämän voimassa olevan käyttöönottopäätöksen yleisessä tietoverkossa verkkosivuillaan.

PRH tiedottaa verkkosivuillaan asioiden automaattisesta ratkaisemisesta toimialallaan, automaattisen ratkaisumenettelyn käytön perusteista ja muista asiakkaan oikeuksien kannalta keskeisistä tiedoista tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettuun dokumentaatioon ja käyttöönottopäätökseen perustuen.

Lisätietoja automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä on saatavilla PRH:n asiakaspalvelusta: puhelin 029 509 5900 tai sähköposti kirjaamo@prh.fi.

6. Muutoksenhaku

Tähän käyttöönottopäätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 808/2019, 6 § 2 mom.).

7. Päätöksentekopäivä ja käyttöönottopäivä

Päätöksentekopäivä: 29.10.2024

Käyttöönottopäivämäärä: 9.6.2023 (YTJ-palvelun kautta saapuvat tilinpäätösilmoitukset), 1.1.2009 (Verohallinnon kautta saapuvat tilinpäätösilmoitukset), 24.4.2019 (IXBRL-tilinpäätösilmoitukset).

8. Hyväksyminen

1. Hyväksyjä: Lalli Knuutila, johtaja

2. Esittelijä: Ville Tornberg, rekisteripäällikkö